

Päruggleprojektet 1991

Sören Larsson

Undersökningen kring pärlugglor-
nas leverne i Ramnässkogarna är ett
Naturklubbenprojekt av långsiktig ka-
raktär. Varje säsong tillkommer några
bitar i pusslet, likaså sker också ständigt
förändringar i pärlugglornas skog.

Denna korta rapport redovisar något
kring verksamheten 1991, projektets 12:e
verksamhetsår. Liksom året innan blev
det ett intressant pärluggleår. 22 påbör-
jade häckningar kunde vi notera i våra
holkar, samt 4 kända häckningar i hål-
trädd.

Förutsättningarna inför 1991 var
följande: 1990 var ett mycket bra häck-
ningsår (24 häck. i holkarna). Under
höstens gnagarinventeringar kunde vi
notera ganska svaga gnagarstammar i
markerna (25-30 djur/ha). Vinterperio-
den blev i stort sett snöfri. Betesskador
på grässvål eller trädplantor var mycket
sällsynta. Den förväntade tillväxten av
sorkstammen uteblev.

Holkarna

Under säsongen fanns 249 holkar
tillgängliga för pärlugglorna. Kontrollen
av holkarna påbörjades i skiftet mars/
april och rullade sedan på hela tiden
t.o.m. juli.

Pärugglornas ropaktivitet

Pärugglehanarnas ropaktivitet har
ett direkt samband med en kommande
häckning. Där ropande hanar hörs i skif-
tet feb./mars brukar vi finna häckningar
senare. Hanar som "sitter och nöter"
långt in i april och ibland ännu längre,
kommer mycket sällan att delta i någon
häckningsstart.

1991 drog ropaktiviteten igång i
reviren i mitten av februari (som under
ett toppår). Någon enstaka hane hade
hört från slutet av januari. I mars var det
relativt tyst i reviren. Det fanns minst ett
tiotal hanar som ropade till midsommar.

Häckningsresultatet

Av de 22 påbörjade häckningarna
misslyckades 12. Majoriteten rövades
eller övergavs redan på tidigt äggsta-
dium. Från de 10 lyckade häckningarna
kom 33 ungar på vingarna. Beaktar man
samtliga påbörjade häckningar innebär
det ett häckningsresultat på 1,48 ungar/
häckning. Ett till synes dåligt resultat,
när vi vet att pärlugglorna inte häckar
varje år.

Orsaken till ej fullföljda häckningar
vet vi i sex fall är att bona rövats av mård.
Det finns också anledning att misstänka
att födobrist varit orsak till att häckningar

avbrutits (3,3 flygga ungar per lyckad
häckning är nämligen en indikation på fö-
dobrist). Äggkullarna är som regel dub-
belt så stora som antalet flygga ungar.

En häckning drabbades av en skogs-
avverkning. Trots att jag informerade
traktorföraren fälldes träden 10 m från
holken och honan övergav äggen. Två av
de misslyckade häckningarna har vi inte

någon förklaring till, i båda fallen för-
svann ungvullen ca en vecka innan ut-
flygningstid. De båda holkarna var
"mådsäkra".



Päruggla. Teckning: Sören Larsson

Häckningsstarten var väl synkroniserad i år, samtliga honor påbörjade äggläggningen inom 30 dagar. Tre honor startade samma dag 27/3, och den sista honan lade första ägget den 25/4. För detta talar också att gnagarna tog slut under våren.

Mårdpredation

Mården är veterligt ett stort hot mot pärlugglan under häckningstid. Att inte flera än sex häckningar blev mårdrovade tror jag beror på de åtgärder vi vidtar när en häckning hittas. Två jackor knyts runt trädstammen, någon meter ovanför respektive under holken. Ugglorna störs inte av jackorna, däremot verkar mården göra det. Hur stor mårdstam vi har i våra skogar är helt okänt. I det område vi har våra holkar, fångade jagarna 17 mårdar under vintern 1990/91.

Det finns en klar tendens att fångsten av mård inneburit ett ökat tryck mot pärlugglehäckningarna. Genom att ta bort en revirhållande mård i en skog, ökar man inflödet av "lösdrivande" mårdar i skogen. Fortsatta undersökningar kommer att ge oss svaret.

Ringmärkning

En viktig del i pärluggleprojektet är ringmärkning av fåglarna, därigenom blir fåglarna kända individer. Förutom ringmärkning tas biometrisk mått, såsom vinglängd, vikt och vingpenneruggningsdata.

10 hanar och 16 honor kontrollerades under året. Av dessa var 8 fåglar

sedan tidigare ringmärkta, dvs 30% av de vuxna fåglarna, vilket är en hög siffra.

Hur betar sig pärlugglorna i Rammässkogarna?

Den hane som häckade vid Ursjö 1991, ringmärkte jag vid en häckning nära Ursjötorp 26 juni 1987 (ca 400 m från årets holk). Den 8/10 1989 fångade jag också honom på en plats ca 500 m från årets häckningsholk. 1990 häckade han i en holk 800 m från årets. De tre år jag kontrollerat honom som häckare, har det alltid varit med olika honor. Om han ännu lever, är han minst 6 år gammal nu, har levt i ett mycket litet skogsområde hela tiden och byter partner inför varje häckningssäsong!

Hanen som häckade vid Stentjärn 1991, ringmärkte jag på hösten 1989 på samma plats. Tidigt i april 1990 var han med och startade upp en häckning med en hona, ca 1100 m från årets holk. Tre veckor senare var han partnern i ännu ett "pärluggleäktenskap", nu i samma holk som årets. Han matade flitigt i båda holkarna och blev delaktig i att få ut 7 ungar på vingarna. I år häckade han om med den hona där det kom flest ungar på vingarna 1990, dessutom i samma holk och återigen med bra resultat. Tala om skvallor från "pärluggleskogen"!

Pärlugglehonorna uppvisar en betydligt större rörlighet i skogarna. Som exempel kan nämnas att vi i år hade en hona på ägg i Virsboskogarna som ringmärktes i Bollnäs 1987.

Studierna kring pärlugglorna kommer att fortsätta många år till. Är Du intresserad av att vara med, uppleva och arbeta med den fascinerande ekologin kring pärlugglorna i Rammässkogarna så hör av Dig. Följande medlemmar deltar i pärluggleprojektet, vari ingår att bl.a.

bevaka ett holkområde; Nils-Olof Johansson, Lennart Karlsson, Ulf Larsson, Mats Karlsson, Hans Green, Jan Grip, Thomas Forsberg, Hans-Erik Lang, Andres Geidemark, Yngve Pettersson och Sören Larsson.

'Små grodorna är lustiga att se'

Ingrid Åkerberg

"Skaparen har inte lagt ner mycket möda på dessa vidriga och äckliga djur.....därför finns det så få av dem". Så här tycker förstås inte vi i Naturklubben. Det är faktiskt Carl von Linné som lär ha fällt dessa ord om grod- och kräldjuren. Men det är det väl ingen som håller med om i våra dagar - eller hur?

Linné hade nog inte helt rätt heller när han påstod att det fanns så få av dessa djur. Om man bara ser till grodorna finns det ca 3500 arter i hela världen. De flesta lever dock i tropikerna. Här i Sverige finns endast 11 arter. I Surahammars kommun kan man hitta 3 av dem: **vanlig groda**, **åkergroda** och **vanlig padda**.

Nu så här på våren, i april och maj, har man bäst möjlighet att observera dessa våra vattenälskande kommuninvånare. Hela vintern har de legat i djup

sömn i hålor både på land och på sjöbotten. Men när vårvärmen kommer dyker de upp. När isarna börjar lossna samlas alla våra grodor för att leka i dammar, i gölar och på grunda strandängar. Nu kan man gå ut på kvällarna och höra deras vackra sång ljuda över nejden. Bra ställen i vår kommun att höra grodsång är t.ex. i små, vegetationsrika sjöar som Djupen i Djupebo och Bosjön i Usträngsbo. Översvämmade strandängar vid större sjöar eller åar är också bra grodlokaler. En vandring längs Gniens eller Glåpens, Norrsjöns eller Ulvramens fuktiga stränder kan vara givande ur grodsynpunkt.

Men kan man nu lära sig höra skillnad på de olika grodorna? Det är faktiskt inte helt omöjligt. Den som är lättast att känna igen på låtet är **åkergrodan** (Rana